

# ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਮੇਲ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ (2:14-22)

ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੱਕੇ ਫਰਕਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਤੀ ਭਰਿਆ ਸਬੰਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਸੀ? ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ” (2: 14)। ਇੱਥੇ ਉਸ ਨੇ 2: 18 ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਦਿੱਤਾ। ਰਸੂਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਲ੍ਹਾ ਵਿਖਾਈ ਸੀ (2: 14, 15)। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਲਾਹ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ (2: 16-18)।

## ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੇਲ (2:14, 15)

<sup>14</sup>ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਜੁਦਾਈ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ। <sup>15</sup>ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨੂੰ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਸਣੇ ਅਕਾਰਥ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਸਾਨ ਰਚ ਕੇ ਮੇਲ ਕਰਾਵੇ।

ਆਇਤ 14. ਯਸਾਯਾਹ 9:6 ਵਿਚ ਮਸੀਹਾ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ “ਸਾਂਤੀ ਦਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰ” ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਸੀਹ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ “ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਤੀ” ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਸਨ (ਲੂਕਾ 2: 14)। ਪਰ ਅਫਸੀਆਂ 2 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਤੀ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਸੀਹ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, “ਉਹ ਆਪ, ਉਹੀ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ...”<sup>1</sup> ਉਹ ਦਾ ਅਰਥ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ “ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ” ਬਲਕਿ “ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ” ਹੀ ਹੈ।<sup>2</sup> ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਨਾਨੀ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ “ਮਿਲਾਪ” ਵਿਚ ਇਕ ਉੱਪ-ਪਦ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, “ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ, ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ।” ਉਹ ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਂਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਸਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਇਤ 14 ਵਾਲਾ “ਮਿਲਾਪ” ਸ਼ਬਦ *eirēnē* “ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੋ ਕਦੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਡ ਸਨ”<sup>3</sup> ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਡ ਹੋਈਆਂ “ਚੀਜ਼ਾਂ” ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮ ਲੋਕ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮ ਲੋਕ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਨੀਚ,

ਗੰਦੇ, ਕੁੱਤੇ ਮੰਨਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 15:27)। ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੈਰ ਕੌਮ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਵੜਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10:28)। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਘਮੰਡੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਪ੍ਰਸਤ ਮੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਸਲੂਕ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਪਰ ਮਸੀਹ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ‘ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸਲੀਬ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਏਕਤਾ ਲਿਆਂਦੀ। ਸਲੀਬ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਮਸੀਹ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਮਸੀਹ ਨੇ ਵੈਚ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਜੁਦਾਈ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ। ‘ਕੰਧ’ (*phragmos*) ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ (ਵੇਖੋ 2:15)। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨੇਮ ਦੇ ਲੋਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਰ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਯਹੂਸਲਮ ਦੀ ਹੈਕਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੰਧ ਸੀ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਅਹਾਤਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਅਹਾਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।<sup>4</sup> ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਅਹਾਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਔਰਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਦਾ ਅਹਾਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਯਹੂਦੀ ਆਦਮੀ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਹੈਕਲ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਯਾਜਕ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਅੱਡ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੱਥਰ ਦੀ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ‘ਮੌਤ’ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ‘ਹੈਕਲ ਦੀ ਵੇਦੀ ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਇਕ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਸੀ।’<sup>5</sup>

ਹੈਕਲ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦੀ ਤੋਂ ਕੱਟ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਉਸ ਕੰਧ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਕਫ਼ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀ ਇਸ ਗਲਤ ਇਲਜ਼ਮ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਰੋਫ਼ਿਮੁਸ ਜਿਹੜਾ ਯਹੂਦੀ ਗੈਰਕੌਮ ਸੀ ਉਸ ਕੰਧ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 21:28, 29)।

ਆਇਤ 15. ਖੁਦਾ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ‘ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਬਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਸਣੇ ਅਕਾਰਥ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਸਾਨ ਰਚ ਕੇ ਮੇਲ ਕਰਾਵੇ।’ ਆਇਤ 13 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਦਾ ਲਹੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਦੂਰ ਸਨ ਨੇੜੇ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਆਇਤ 14 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਸ ਕੰਧ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ, ਤੋੜ ਕੇ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ‘ਪਾਪ ਵਿਚ ਅਕਾਰਥ’ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਸਲੀਬ ਤੇ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨਾਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਪਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਨੇ ਉਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਫੁੱਟ ਪਈ ਸੀ, ਭਾਵ ਉਹ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਰਥ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ‘ਅਕਾਰਥ’ (*katargeō*) ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘ਬੇਕਾਰ ਕਰਨਾ’<sup>6</sup> ਜਾਂ ‘ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ।’<sup>7</sup>

ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਕਿ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀ ਭਾਗ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰ੍ਹਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਹੈ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਸੀਹ ਨੇ ‘ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਸਣੇ ਅਕਾਰਥ’ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ‘ਕਾਨੂੰਨਾਂ’ (*entolē*) ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ

ਇਖਤਿਆਰ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਖੁਦਾ ਆਪ ਹੈ। ‘ਵਿਧੀਆਂ’ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ‘ਡਾਕਟਰੀਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ’ (*dogma*) ਹਨ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਅਕਾਰਥ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ‘ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਸਣੇ’ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੀ ਸੀ।

ਮਸੀਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀ ਵੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਪ ਨੂੰ ਡੇਗਣ ਲਈ ਮਰਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਸਾਨ ਰਚ ਕੇ ਮੇਲ ਕਰਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਸਾਨ ‘ਰਚਣ’ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ‘ਰਚ’ *poieō* ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ‘ਬਣਾਉਣਾ’ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ *ktizō* ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ‘ਰਚਣਾ’ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਨੇ ਸਿਰਫ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਹਤਰੀਨ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਹੋਵੇ। ਬਲਕਿ ਮਸੀਹ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਹੋਵੇ ਭਾਵ ‘ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਸਾਨ।’ ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ‘ਆਪ ਵਿਚ’ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5: 17 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਜੇ ਕੋਈ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਵੀਂ ਸਰਿਸ਼ਟ ਹੈ।’ ਜਦ ਕੋਈ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਭਾਵ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 6: 3; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12: 13)। ਜੇ ਕੋਈ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਵੀਂ ਸਰਿਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹਨ ਉਹ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਰਿਸ਼ਟ ਹਨ। ਭਾਵ ਉਹ ‘ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਸਾਨ’ ਅਰਥਾਤ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਹਨ।

ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਭਾਵ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਹਨ, ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਹਨ, ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਹਨ (6: 5-9), ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮ ਹਨ। ਪਰ ਮਸੀਹ ਕੋਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਹੋਣ ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਖੁਦਾ ਤਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਵੀਂ ਸਰਿਸ਼ਟ ਭਾਵ ਨਵੀਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਜਿਹੜੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਅਰਥਾਤ ਕਲੀਸੀਆ ਹਨ, ਦੇ ਅਹਿਮ ਭਾਗ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵੱਡੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਣੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਫਰਕ ਬੈਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ:

ਕਿਉਂ ਜੋ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਉੱਤੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਭੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲਿਆ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਲਿਆ। ਨਾ ਯਹੂਦੀ ਨਾ ਯੂਨਾਨੀ, ਨਾ ਗੁਲਾਮ, ਨਾ ਅਜ਼ਾਦ, ਨਾ ਨਰ ਨਾ ਨਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸੱਭੇ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੋ (ਗਲਾਤੀਆਂ 3:26-28)।

ਪੌਲੁਸ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਖੁਦਾ ਤਕ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਨਿੱਜੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਰਿਸ਼ਟ ਕੌਣ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸਲੀਬ ਤੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਏਕਤਾ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸੰਭਵ

ਬਣਾਇਆ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਣ ਦਾ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਜੋ ਧਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਵਿਖਾਇਆ ਉਹੀ ਉਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਟੀਚਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 1:9, 10)।

## ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏ ਗਏ (2:16-22)

<sup>16</sup>ਅਤੇ ਸਲੀਬ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਕੁੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਰੀਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵੇ। <sup>17</sup>ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਦੂਰ ਸਾਓਂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਨੇੜੇ ਸਨ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾਈ। <sup>18</sup>ਕਿਉਂ ਜੋ ਓਸੇ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕੋ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਵੱਲ ਅਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਢੇਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। <sup>19</sup>ਸੋ ਹੁਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਓਪਰੇ ਅਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਤਨੀ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਹੋ। <sup>20</sup>ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਉੱਤੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹੋ ਜਿਹ ਦੇ ਪੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ ਆਪ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਹੈ। <sup>21</sup>ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਇਮਾਰਤ ਇਕ ਸੰਗ ਜੁੜ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈਕਲ ਬਣਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। <sup>22</sup>ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਭਵਨ ਹੋਣ ਲਈ ਇਕ ਸੰਗ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਆਇਤ 16. ਸਲੀਬ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਸਭ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲੈ ਲਏ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲੈ ਸਕੀਏ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਫਸੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ‘‘ਕਲੀਸੀਆ’’ (ਵੇਖੋ 1:22, 23), ‘‘ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਸਾਨ’’ (ਵੇਖੋ 2: 15) ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇਹ ਵਿਚ ਭਾਵ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਰਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12: 13) । ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਦਮੀ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਕਲੀਸੀਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹਾਲਤ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਜਾਂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਲੀਬ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਲੀਸੀਆ ਜਾਂ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਲੀਬ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੰਜੂਰੀ ਨਾਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖੁਦਾ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਮੁਕਤੀ ਮੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਸੀਹ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਪਰ ਕਲੀਸੀਆ ਬਚਾਈ ਹੋਈ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੈ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ, ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ‘‘ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ’’ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਲੀਬ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਨੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਕੁੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਇਤ 15 ਵਿਚ ‘‘ਵੈਰ’’ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯਹੂਦੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਆਇਤ 16 ਵਾਲਾ ‘‘ਵੈਰ’’ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਣ ਲਈ ਹੈ। ਪਰ ਆਇਤਾਂ 13 ਤੋਂ 16 ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਮਸੀਹ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸਨ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ‘ਵੈਰ’ ਹਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਵੇਲੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

**ਆਇਤ 17.** ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸੁਲਾਹ ਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਨਿਆਂ (ਜੋ NASB ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਯਸਾਯਾਹ 57:19 ਦਾ ਮੋਟਾ ਜਿਹਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ: ‘ਜਿਹੜੇ ਦੂਰ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਨੇੜੇ ਹਨ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੇ।’ ਯਸਾਯਾਹ ਦੀ ਆਇਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਦੂਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਨੇੜੇ ਸਨ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਦੇਸੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਪਏ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀ ਸਨ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਯਸਾਯਾਹ ਦੀ ਗੱਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ। ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਸੀਹ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਲਈ ਮੇਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਭਾਵ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੈ ਕਿਉਂਦਿ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾਈ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ, ਆਪਣੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰਸੂਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਯਿਸੂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪੂਰੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਬਲਕਿ ਇਹ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਅਸੀਂ 2:14-18 ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

**ਆਇਤ 18.** ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵੱਲ ਰਸੂਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਸੀਹ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਖੁਦਾ ਤਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ! ਢੋਈ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ *prosagōgē* ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ‘‘ਲਿਆਉਣ, ਹਿਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ।’’<sup>9</sup> ਪਰ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਕਰਮਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ‘‘ਸਾਨੂੰ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ’’ ਦੀ ਥਾਂ ‘‘ਅਸੀਂ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ’’ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।<sup>10</sup> ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:12 ਅਤੇ ਰੋਮੀਆਂ 5:1, 2 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਸੇ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ‘‘ਢੋਈ’’ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ‘‘ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ’’<sup>11</sup> ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਖੁਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ (ਯੂਹੰਨਾ 14:6) ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

**ਆਇਤ 19.** ਇਸ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਤਕ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੌਲਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਸਕਿਆ, ‘‘ਸੋ ਹੁਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਓਪਰੇ ਅਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਤਨੀ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਹੋ।’’ 2:19-22 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ 2:14-18 ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢੇ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਬਿਨਾਂ ਰੁਤਬੇ, ਬਿਨਾਂ ਨੇਮ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਇਖਤਿਆਰ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਆਸ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਓਪਰੇ ਅਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਪਰਦੇਸੀ’’ ਦਾ ਯੂਨਾਨੀ ਨਾਉਂ ਸ਼ਬਦ *paroikos* ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ *para* (ਨਾਲ ਨਾਲ) ਅਤੇ *oikeō* (‘‘ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ’’) ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਘਰ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ... ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਦਰਜਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।<sup>12</sup> ਮਸੀਹ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਰਕਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਇੰਜੀਲ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਅੱਡ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਪਾਪੀ ਸਨ।

ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਗਰ ਦੇ ਵਤਨੀ (*sumpolitēs*) ਸਨ। ਅਫ਼ਸੂਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਗੈਰਕੌਮ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਖ਼ਾਸ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੁਣ ਬੇਘਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਵਤਨ ਦੇ ਬਗੈਰ ਸਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪਰਜਾ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸੁਰਗ ਦੀ ਪਰਜਾ ਹਾਂ’’ (3:20), ਅਤੇ ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ, ‘‘ਅਸੀਂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਏਲਚੀ ਹਾਂ’’ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5:20)। ਏਲਚੀ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਤਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਨਾਲ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸੁਰਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਮਸੀਹੀ ‘‘ਵਤਨੀ’’ ਹੈ।

ਪੌਲਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਫ਼ਸੂਸ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ‘‘ਵਤਨੀ’’ ਸਨ? ‘‘ਸੰਤਾਂ’’ (‘‘ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕ’’; NIV) ਵਿਚ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ‘‘ਸੰਤਾਂ’’ ਯੂਨਾਨੀ ਨਾਉਂ (*hagioi*) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ‘‘ਪਵਿੱਤਰ ਲੋਕ’’ (ਜਿਵੇਂ ਯਹੂਦਾ 14 ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਹੈ। ਇਹ ‘‘ਪਵਿੱਤਰ ਲੋਕ’’ ‘‘ਕੌਣ ਸਨ’’?

ਭਲਾ ਇਹ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ ਸਨ? ਕਈਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਸੰਤਾਂ’’ ਆਖਿਆ। ਪਰ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ: ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਪੌਲਸ ਨੇ 2:13-16 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਭਲਾ ਉਹ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਨ? ਹੋਰ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਯੂਬ 15:15 ਅਤੇ ਜ਼ਬੂਰ 89:5 ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਅਤੇ 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 3:13 ਅਤੇ 2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:7, 10 ਵਰਗੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ‘‘ਸੰਤਾਂ’’ ਜਾਂ ‘‘ਪਵਿੱਤਰ ਲੋਕ’’ (*hagioi*) ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:12 ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ‘‘ਸੰਤਾਂ’’ (*hagioi*) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਅਰਥ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਆਦਮੀ ਦਾ ‘‘ਵਤਨ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਹੈ’’ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:20), ਉਹ ‘‘ਉੱਪਰਲੇ ਯਹੂਸਲਮ’’ ਦਾ ਹੈ (ਗਲਾਤੀਆਂ 4:26), ਅਤੇ ਉਹ ‘‘ਸੀਯੋਨ ਦੇ ਪਹਾੜ ਕੋਲ ਅਤੇ ਜੀਉਂਦੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਸੁਰਗੀ ਯਹੂਸਲਮ ਕੋਲ ਅਤੇ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੂਤਾਂ ਕੋਲ’’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:22)।

ਪਰ ਸਵਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਜਦ *hagioi* ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਰ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ?’’ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ‘‘ਸੰਤਾਂ’’ [*hagioi*] ਦੇ ਨਾਂਅ ‘‘ਜਿਹੜੇ ਅਫ਼ਸੂਸ ਵਿਚ ਹਨ’’ ਲਿਖਿਆ (ਵੇਖੋ 1:1)। ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਚੌਥਾਂ ਵਾਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ: ਦੋ ਵਾਰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਲਈ (1:13; 4:30); ਦੋ ਵਾਰ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ (2:21; 5:27); ਦੋ ਵਾਰ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਲਈ (3:5); ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (1:4); ਅਤੇ 2:19 ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅੱਠ ਵਾਰ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਸੰਤਾਂ’’ ਹੋਇਆ ਹੈ (1:15, 18; 3:8, 18; 4:12; 5:3; 6:18)। ‘‘ਸੰਤਾਂ’’ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ *hagios* ਅਤੇ *hagioi*

ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਭ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲਗਦੀ ਹੈ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਯਹੂਦੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਗੈਰ ਕੌਮ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਮਸੀਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮਝ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀ ਨਾਉਂ ਸ਼ਬਦ *oikeios* ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੌਲਸ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਗਲਾਤੀਆਂ 6: 10; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 5: 8) ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘‘ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ... ਨੇੜ ਸਬੰਧ ... ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ।’’<sup>13</sup> ਇਹ ‘‘ਵਤਨੀ’’ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਨੇੜੇ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ, ਖ਼ੁਦਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨਾਲ ਪਿਤਾ/ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਆਇਤ 20. ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਉੱਤੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹੋ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਰੂਹਾਨੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਸੂਲ ਅਤੇ ਨਬੀ ਹਨ। ਇਹ ਰੂਪਕ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਅਜੀਬ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਪਤਰਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰ ਦੀ ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਤੇ ‘ਬਣੀ’ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 16: 16–18)। ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘‘ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਨੀਂਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜੋ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਦੂਜੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸੱਕਦਾ ਅਰ ਉਹ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਹੈ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3: 11)। ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ‘‘ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਉੱਤੇ’’ ਬਣੀ ਹੈ?

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ‘‘ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ’’ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਬਾਰਾਂ ‘‘ਰਸੂਲਾਂ’’ (*apostoloi*) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯਹੂਦਾ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ‘‘ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਡਿੱਗਿਆ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਛੱਡ ਗਿਆ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1: 15–26) ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਮਥਿਆਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਇਛਿਆ ਤੋਂ’’ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1: 1) ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਖ਼ਰੀ ਹੋਣ ਲਈ ‘‘ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਅਧੂਰੇ ਜੰਮ ਨੂੰ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 8) ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਉਹ ‘‘ਸਭਨਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ’’ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਸਤਾਇਆ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 9), ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਸੂਲ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ‘‘ਘੱਟ’’ ਨਹੀਂ ਸੀ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11: 5; ਵੇਖੋ 12: 11)। ਹੋਰਨਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠੇ ਮਸੀਹ ਦਾ ਚਸਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1: 22) ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦੇ ‘‘ਨਿਸ਼ਾਨ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਸਨ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12: 12)।

‘‘ਰਸੂਲਾਂ’’ ਦਾ ਅਰਥ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ’’ ਸੀ।<sup>14</sup> ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਥਿਆਸ ਅਤੇ ਪੌਲਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਰਾ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਬਰਨਾਬਾਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਝੂਠੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਕੁਝ ਲੋਕ ਰਸੂਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।<sup>15</sup> ਇਹ ਸਾਰੇ ਰਸੂਲ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਉਹ ਬਾਰਾਂ, ਮਥਿਆਸ ਅਤੇ ਪੌਲਸ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਕੰਮ ਲਈ ‘‘ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ’’ ਸੀ।

‘‘ਨਬੀਆਂ’’ ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਬੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, 3: 5 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਮਸੀਹ

ਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਬੂਵਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ (4: 11)। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਸੀਹੀ ਯੁੱਗ ਦੇ ਨਬੀ ਹੋਣਗੇ ਨਾ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਾਲੇ ਨਬੀ ਜਿਹੜੇ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਨਬੀ ਅਤੇ ਨਬੂਵਤ ਦਾ ਦਾਨ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਾਗ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 11:27; 13: 1; ਰੋਮੀਆਂ 12:6; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12-14; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 5:20)।

ਰਸੂਲ ਅਤੇ ਨਬੀ ਕਿਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ‘‘ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਨੀਂਹ’’ ਸਨ? 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3:9-15 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਨੀਂਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਣੇ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੀਂਹ ਉੱਤੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨੀਂਹ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਾਵ ਉਸ ਨੀਂਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ। ‘‘ਕਿ ਨੀਂਹ’’ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਹ ਅਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਮੱਤੀ 16: 16-18 ਅਤੇ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3: 11 ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨੀਂਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਸੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਗਏ, ਜੀ ਉੱਠੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਉਸ ਚੱਟਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਬਣੀ ਹੈ।

**ਆਇਤ 20.** ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਇਸ ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਖ਼ੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਹ *akrogōniaios* ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ‘‘ਸਿਰੇ ਦਾ; ਨੀਂਹ ਦੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਨੁੱਕਰ (ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਹਾਰੇ ਕਰਕੇ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਥਾਂ)’’ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।<sup>16</sup> ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਸਿੱਖਰੀ ਪੱਥਰ’’ ਭਾਵ ‘‘ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਪੱਥਰ ਦਾ ਸਿਰਾ’’ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।<sup>17</sup> ਲਿਖਤ ਵਿਚ ‘‘ਖ਼ੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ’’ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਸਥਿਤੀ ਬੇਹਤਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਬੂਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘‘ਜਿਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਰੱਦਿਆ ਸੋਈ ਖ਼ੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ ਹੋ ਗਿਆ’’ (ਜ਼ਬੂਰ 118:22)। ਯਸਾਯਾਹ 28: 16 ਯਸਾਯਾਹ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਵੇਖੋ, ਮੈਂ ਸਿਓਨ ਵਿਚ ਇਕ ਪੱਥਰ, ਇਕ ਪਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਪੱਥਰ, ਇਕ ਅਮੋਲਕ ਖ਼ੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ, ਪੱਕੀ ਨੀਂਹ ਦਾ ਧਰਦਾ ਹਾਂ।’’ ਦੋਵੇਂ ਆਇਤਾਂ ਮਸੀਹਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਲਈ ਕੀਤੀ, ਪਰ ‘‘ਖ਼ੁੰਜੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੱਥਰ’’ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 21:42; ਮਰਕੁਸ 12: 10, 11; ਲੂਕਾ 20:17)। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 4: 11 ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਰੋਮੀਆਂ 9:33 ਅਤੇ 10:11 ਪੌਲਸ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਜਾਣ ਅਤੇ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ‘‘ਖ਼ੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ’’ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

‘‘ਖ਼ੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ’’ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹਾਇਕ ਆਇਤ ਯਸਾਯਾਹ 28: 16 ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘‘ਪੱਕੀ ਨੀਂਹ ਦਾ ਪੱਥਰ’’ ਹੈ। NASB ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਛਪਾਈਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰਜਿਨ ਨੋਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪੱਥਰ ‘‘ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਾ’’ ਹੈ। ਯਸਾਯਾਹ ਦੀ ਆਇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ‘‘ਖ਼ੁੰਜੇ



ਦਾ ਪੱਥਰ' ਕੰਧ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ 'ਤਿਕੋਣੇ ਪੱਥਰ' ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਬੇਹਤਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ 'ਸਿਰੇ ਦੇ ਪੱਥਰ ਦਾ ਸਿਰਾ ਸਾਰੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੇ।' <sup>18</sup> ਇਹ ਗੱਲ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬਣਾ ਦਵੇਗੀ। ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਹ ਖੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰੇ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਉਹ ਨੀਂਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਕਲੀਸੀਆ ਬਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰਾ ਨਿਯਮ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮਸੀਹ (ਨੀਂਹ) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ (ਇਖ਼ਤਿਆਰ) ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਵਜੂਦ ਜਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

**ਆਇਤਾਂ 21, 22.** ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਰੂਪਕ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਨ 'ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਘਰਾਣੇ' ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਨੀਂਹ' ਅਤੇ 'ਖੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ' ਵੀ ਹਨ। 'ਜਿਸ ਵਿਚ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਫੇਰ ਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪੌਲੁਸ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਕੰਮ, ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਵਜੂਦ ਮਸੀਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਉੱਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਸ ਤੱਥ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ 'ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ' ਆਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਕ ਸੰਗ ਬਣਾਏ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕ੍ਰਿਸਟੋਲੋਜੀ *sunarmologeō* ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਥੇ ਅਤੇ 4: 16 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਰੂਪਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਪੂਰਾ ਮਸੀਹ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਦੇਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 4: 16 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹਰ ਅੰਗ ਮਸੀਹ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਦੇਹ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਬਣਨਾ ਤਦੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਦ ਹਰ ਅੰਗ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕ੍ਰਿਸਟੋਲੋਜੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲਣਾ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ। <sup>19</sup> ਪੂਰਵ ਸਰਗ *sun* ਰੂਹਾਨੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। <sup>20</sup> ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਭਵਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਇਕ ਵਰਤਮਾਨ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਇਕ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਚਲਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। 'ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹੋ' ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫ਼ਸੂਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਰਲਾਏ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੀਂਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2: 38-47)। <sup>21</sup>

ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੁਣ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਜੀਉਂਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ' ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 1 ਪਤਰਸ 2: 5)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਭਵਨ ਹੋਣ ਲਈ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਲੀਸੀਆ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ 'ਜੀਉਂਦੇ ਪੱਥਰਾਂ' ਦੇ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਵੱਧਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ, 'ਜਿਹੜੇ ਜੀਉਂਦੇ ਪੱਥਰ' ਹਨ। ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਧਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੋਹਰੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ 'ਪਵਿੱਤਰ ਹੈਕਲ' ਬਣਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਬਣਦੀ ਹੋਈ ਹੈਕਲ ਹੀ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਇਤ 22 ਤੇ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3: 16 ਵਿਚ ਇਹ ਪੁੱਛਦਿਆਂ ਕਿ 'ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਹੈਕਲ ਹੋ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਆਤਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ।' ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਖਿਆ, 'ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਹੈਕਲ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਹੋ' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3: 17)। ਕਲੀਸੀਆ ਖੁਦਾ ਦੇ ਭਵਨ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਹੈਕਲ ਅਤੇ

ਖੁਦਾ ਦਾ ਵਾਸ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਲੇਰੀ ਹੈ!

ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਇਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ, ਖੁਦਾ ਦੇ ਸੰਤ, ਖੁਦਾ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵੱਧਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈਕਲ ਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਪੱਥਰ, ਭਾਵ ਉਹ ਥਾਂ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

## ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਇਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਇਕ ... ਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ! (2: 11-22)

ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਮੇਲ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਨੇਮ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ, ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮੋਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੇਮ ਹੈ। ਉਸ ਮੇਲ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ, ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਫੁੱਟ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਹੜੀ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵੇਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2 ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚਕਾਰ ਫ਼ਾਸਲੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ, ਭਾਵ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ, ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਦੇਹ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ (2: 11, 12)। ਹਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਸਾਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮ ਵਿਚ ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਹੈ? ਯਹੂਦੀ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਅਬਰਾਹਾਮ, ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਤਕ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਜਾਂ ਕੁੱਲਪੱਤਰੀ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਉਹ ਗੈਰ ਕੌਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਹ ਛੇ ਫ਼ਰਕ ਦੱਸੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਰਕ ਸਨ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ...

(1) ਸੁੰਨਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ (2: 11)। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਕੋਈ ਰਸਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਛਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਘਮੰਡ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਤਕ ਇਹ ਤੌਹੀਨ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

(2) ਕੋਲ ਮਸੀਹ ਨਹੀਂ ਸੀ (2: 12)। ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਇਕ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁਦਾ ਇਸਰਾਏਲ ਕੌਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਖੁਦਾ ਨੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸਰਾਪ ਵਾਲੇ ਦਮਨ ਜ਼ਬਰ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਨਈਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਿਸਟਸ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਮਸੀਹਾ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਸੀ। ਮਸੀਹ ਦੇ ਆਉਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤਸੱਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ।

ਪਰ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਯੂਨਾਨੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਵਿਖਾਉਂਦੇ

ਸਨ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤਕ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ; ਫਿਰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਅਗਨੀਕਾਂਡ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਸੰਸਾਰ ਸੜ ਗਿਆ।<sup>22</sup> ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਵ ਉਵੇਂ ਹੀ ਲੋਕ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਬੇਮਤਲਬ ਮੰਨਿਆ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।

(3) ਕੋਈ ਵਤਨ ਨਹੀਂ (2: 12)। ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਦੇ ਕਾਰਣ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਇਲਾਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੁਲਾਹਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਤਕ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਧਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਪਰ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਯਹੂਦੀ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ‘‘ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਤਾ ਅਬਰਾਹਾਮ।’’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਯਾਦ ਦੁਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਭਾਵਕ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(4) ਕੋਈ ਨੇਮ ਨਹੀਂ (2: 12)। ਅਬਰਾਹਾਮ, ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਨੇਮ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਨੇਮ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਲਾਹੀ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਹ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੇਮ ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਵਾਅਦੇ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਇਸਰਾਏਲ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਣ।

(5) ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ (2: 12)। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਸਹੀਣ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਬੱਦਲ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਰਵਾਇਤਾਂ ਖੋਖਲੀਆਂ ਸਨ; ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਣ ਤੇ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀਹੀਨ ਸਨ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਮਸੀਹ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਆਸ ਸੀ। ਭਲਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭਰਪੂਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਲੇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(6) ਕੋਈ ਰਚਨਹਾਰਾ ਨਹੀਂ (2: 12)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਖ਼ੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੌਣ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ‘‘ਅਣਜਾਣੇ ਪਰਮੇਸੁਰ’’ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਸ ਰੱਖਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਜਾਂ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਨਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਫ਼ਰਕਾਂ ਨੇ ਫ਼ਾਸਲਾ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਵੱਡੇ ਫ਼ਰਕਾਂ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫ਼ਾਸਲਾ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਨਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰਕਾਂ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਸਮਾਜ ਵੰਡੇ ਗਏ।

ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਹੋਣਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਪ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਫਲ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ (2: 13-17)। ਜਿੱਥੇ ਇਨਸਾਨ ਨਾਕਾਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉੱਥੇ ਖੁਦਾ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਣ ਦੇ ਹਰ ਰੂਪ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ: ‘ਪਰ ਹੁਣ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਅੱਗੇ ਦੂਰ ਸਾਓ ਮਸੀਹ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਨੇੜੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋ’ (2: 13)। ਮਸੀਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਣ ਬਲਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਹੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੁੰਖਾਰ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਲੈ ਕੇ ਫ਼ਿਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ‘ਇਕ’ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ (2: 14)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸੁਲਾਹ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸਾਡਾ ਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ?

ਮੰਨ ਲਵੋ ਕਿ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਸਾਲ ਇਕੱਠਾ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਪਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਪਤਨੀ ਤਲਾਕ ਲੈਣ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਕੀਲ ਕਾਗਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਵੇਗਾ ਜਦ ਕਿ ਪਤਨੀ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਛੁੱਟ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਛੁੱਟ। ਕਾਗਜ਼ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਔਰਤ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਲਿਖੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮੰਨ ਲਵੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਤਲਾਕ ਨਾ ਲਵੋ, ਇਕੱਠੇ ਹੋਵੋ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਫੇਰ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਜੋ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇ ਮੈਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।’ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬੇਟਾ ਉਸ ਕਾਗਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ।

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੁਚਿੱਤੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਯਿਸੂ ਆਪ ਹੈ। ਜਦ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸੁਭਾਵਕ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਮੇਲ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ (2: 15)। ਯਿਸੂ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੜ ਰਹੇ ਧੜਿਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਇਕ ਨਵੀਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਰਚ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮਨੁੱਖ ਰਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ‘ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ’ ਅਤੇ ‘ਗੈਰ ਕੌਮ ਮਸੀਹੀ’ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸੀਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮਸੀਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਸ ਵਾਰ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ‘ਮਸੀਹ ਵਿਚ’ (ਜਾਂ ‘ਉਸ ਵਿਚ’) ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਯਹੂਦੀ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਗੈਰ ਕੌਮ ਬਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਦੇਹ ਹੈ ਦੇਹ ਦਾ ਇਹੋ ਭੇਤ ਹੈ। ਕਈ ਕੌਮਾਂ, ਕਈ ਸਮਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਦੇਹ, ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਸਾਡਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਉਹ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਸਾਡਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਭ ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਹਾਂ।

ਯਿਸੂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ (2: 17)। ਯਿਸੂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਜੇ ਮਸੀਹ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਨਾਲ ਗਲੀ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੇਲ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦੂਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਭ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਸਾਡਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ।

*ਸਮਝੌਤਾ* (2: 18-22)। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਲਗਾਅ ਪਾਪ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਸਚਿਆਈ ਜਿਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਖਿੱਚਿਆ ਉਹ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

‘ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਜੁਦਾਈ ਦੀ ਕੰਧ’ (2: 14; NIV) ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮੰਨ ਵਿਚ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਹੈਕਲ ਦੀ ਵੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਜਾਂਦੀ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚਲੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ, ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਪੰਜ ਕੁ ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਕੰਧ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। 1871 ਵਿਚ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਇਕ ਸਿਲਾਲੇਖ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ‘‘ਹੈਕਲ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੈਰ ਕੌਮ ਨਾ ਵੜੇ। ਫੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।’’

ਉਹ ਕੰਧ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਉਸ ਕੰਧ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ, ‘‘ਕਿਉਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕੋ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਵੱਲ ਅਸਾਂ ਦੇਹਾਂ ਦੀ ਢੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।’’

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਰੂਪਕਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ। ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ (2: 19), ਪਵਿੱਤਰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਤਨ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ (2: 19); ਅਸੀਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਵੀ ਫਰਕ ਹੋਣ। ਹੈਕਲ ਇੱਕੋ ਹੈ (2: 21); ਇਹ ਹੱਥ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹਰ ਪਿੱਛੋਕੜ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਜੀਉਂਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਦੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਸਾਡਾ ਮੇਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਵੈਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਧ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਹਾਏ! ਖੁਦਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੀ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

*ਸਾਰ*। ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਦੂਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਕੋਲ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ, ਕੌਮ ਜਾਂ ਸਖ਼ਸ਼ੀਅਤ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਸ ਬੁਲਰਡ

## ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ-ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਮੇਲ (2: 13-22)

ਆਇਤ 13 ਵਿਚ ‘ਪਰ ਹੁਣ’ ਆਇਤ 4 ਦੇ ‘ਪਰੰਤੂ ਪਰਮੇਸੁਰ’ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਲੀਬ ਦੇ ਲਹੂ ਨੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ‘ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ’ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਰੀ ਮੌਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚਕਾਰ ਮੇਲ ਸੰਭਵ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਡ ਸਨ, ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਸਾਨ ਭਾਵ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਏ। ਮਸੀਹ ਨੇ ‘ਇੱਕੋ ਦੇਹ ਵਿਚ’ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਵਿਚਕਾਰ ਮੇਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਮੇਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਖੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ, ‘ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਲੋਕ’ ਅਤੇ ਇਕ ‘ਪਵਿੱਤਰ ਹੈਕਲ’ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ‘ਵਤਨੀ’ ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਲੋਕਹਰਟ

### ਟਿੱਪਣੀਆਂ

<sup>1</sup>ਐਬਲਬਰਟ ਡਬਲਯੂ. ਬੁਲਿੰਗਰ, *ਏ ਕ੍ਰਿਟਿਕਲ ਲੈਕਸੀਕਨ ਐਂਡ ਕੰਕੋਰਡੈਂਸ ਟੂ ਦ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਐਂਡ ਗ੍ਰੀਕ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ* (ਲੰਦਨ: ਸੈਮੁਏਲ ਬੈਗਸਟਰ ਐਂਡ ਸੰਜ, ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਜ਼ੋਂਡਰਵਨ ਪਬਲੀਸਿੰਗ ਹਾਊਸ, ਰੀਜ਼ੋਂਸੀ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, 1975), 358. <sup>2</sup>ਦ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਟਰ’ਜ਼ ਗ੍ਰੀਕ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ, ਸੰਪਾ. ਡਬਲਯੂ. ਰੌਬਰਟਸਨ ਨਿਕੋਲ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸਿੰਗ ਕੰ., 1967), 3:294 ਵਿਚ ਐਸ. ਡੀ. ਐਫ. ਸੈਲਮੰਡ, ‘ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਦ ਇਫੀਸੀਅੰਜ਼।’ <sup>3</sup>ਕੈਨਥ ਐਸ. ਵੁਏਸਟ, *ਵੁਏਸਟ’ਜ਼ ਵਰਡ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਫਰਾਮ ਦ ਗ੍ਰੀਕ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਫਾਰ ਦ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਰੀਡਰ: ਇਫੀਸੀਅੰਜ਼ ਐਂਡ ਕੋਲੋਸੀਅੰਜ਼* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸਿੰਗ ਕੰ., 1953), 75. <sup>4</sup>ਐਲਫ੍ਰੈਡ ਐਡਰਸੇਮ, *ਦ ਲਾਈਫ ਐਂਡ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਜੀਜ਼ਸ ਦ ਮਸਾਯਾਹ*, ਨਿਊ ਅਪਡੇਟਡ ਐਡਿਸ਼ਨ (ਪੀਬੌਡੀ, ਮੈਸਾਚੂਸੇਟਸ: ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1993), 169-70. <sup>5</sup>ਜੋਸੇਫਸ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼ 15.11.5. <sup>6</sup>ਬੁਲਿੰਗਰ, 19. <sup>7</sup>ਆਲਬਰਟ ਬ੍ਰਾਂਸ, *ਨੋਟਸ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ: ਇਫੀਸੀਅੰਜ਼, ਫਿਲਿਪੀਅੰਜ਼ ਐਂਡ ਕੋਲੋਸੀਅੰਜ਼*, ਸੰਪਾ. ਰੌਬਰਟ ਫ੍ਰਿਊ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1965), 47. <sup>8</sup>ਵੁਏਸਟ, 76. <sup>9</sup>ਸੀ. ਜੀ. ਵਿਲਕੇ ਐਂਡ ਵਿਲੀਬਲਡ ਗ੍ਰਿਮ, *ਏ ਗ੍ਰੀਕ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ*, ਅਨੁ. ਅਤੇ ਸੋਧ ਜੋਜ਼ਫ ਹੈਨਰੀ ਬੇਅਰ (ਐਡਿਨਬਰਗ: ਟੀ. ਐਂਡ ਟੀ. ਕਲਾਰਕ, 1901; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1977), 544; ਵਾਲਟਰ ਬਾਉਰ, *ਏ ਗ੍ਰੀਕ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ*, ਜਿਲਦ 3ਜੀ, ਸੋਧ ਅਤੇ ਸੰਪਾ. ਫ੍ਰੈਡਰਿਕ ਵਿਲੀਅਮ ਡੈਂਕਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2000), 876 ਵੀ ਵੇਖੋ। <sup>10</sup>ਆਰ. ਸੀ. ਐਚ. ਲੈਂਸਕੀ, *ਦ ਇੰਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸੇਂਟ ਪੌਲ’ਜ਼ ਐਪਿਸਟਲਜ਼ ਟੂ ਦ ਗਲੋਸੀਅੰਜ਼, ਟੂ ਦ ਇਫੀਸੀਅੰਜ਼ ਐਂਡ ਟੂ ਦ ਫਿਲਿਪੀਅੰਜ਼* (ਕੋਲੰਬਸ, ਓਹਾਇਓ: ਵਾਰਟਬਰਗ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1946; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਮਿਨਿਆਪੁਲਿਸ: ਆਗਸਬਰਗ ਪਬਲੀਸਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1961), 447.

<sup>11</sup>ਐਂਡ੍ਰਿਊ ਟੀ. ਲਿਕਨ, *ਇਫੀਸੀਅੰਜ਼*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 42 (ਡਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1990), 149. <sup>12</sup>ਵੁਏਸਟ, 79. <sup>13</sup>ਬੇਅਰ, 439. <sup>14</sup>ਬੁਲਿੰਗਰ, 58. <sup>15</sup>ਗਲਾਤੀਆਂ 1:19; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 14:14; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:13; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 2:2; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 3:1. <sup>16</sup>ਬੁਲਿੰਗਰ, 188. <sup>17</sup>ਲਿਕਨ, 155. <sup>18</sup>ਲੈਂਸਕੀ, 454. <sup>19</sup>ਲਿਕਨ, 157. <sup>20</sup>ਲੈਂਸਕੀ, 459.

<sup>21</sup>ਲਿੰਕਨ, 152. <sup>22</sup>ਜੁਲਾਈ 19, ਈਸਵੀ 64 ਨੂੰ ਰੋਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਅੱਗ ਬੇਕਾਬੂ ਰਹੀ। ਅੱਗ ਨਾਲ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਰੋਮ ਦੇ ਚੌਦਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਏ, ਸੱਤ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਬਿਨਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਮਹਿਲ, ਮਕਾਨ, ਮੰਦਿਰ, ਵੇਦੀਆਂ, ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਰੋਮੀ ਜਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦੌਲਤ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ (ਟੇਸਿਟਸ ਐਨਲਜ਼ 15.40-41.)।